

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Український центр наукової медичної інформації
та патентно-ліцензійної роботи
(Укрмедпатентінформ)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ
ПРО НОВОВВЕДЕННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

№ 187 - 2015

Випуск 9 з проблеми
«Гігієна навколишнього
середовища»
Підстава: Рішення ПК
«Гігієна навколишнього
середовища»
Протокол № 5 від 11.06.2015 р.

ГОЛОВНОМУ ДЕРЖАВНОМУ
САНІТАРНОМУ ЛІКАРЮ, КЕРІВНИКАМ
ГОЛОВНИХ УПРАВЛІнь
ДЕРЖСАНЕПІДСЛУЖБИ В ОБЛАСТЯХ ТА
М. КИЄВІ

**ВИКОРИСТАННЯ РАНГОВОЇ ШКАЛИ ВАЖКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ
ПРЕДМЕТІВ ДЛЯ ГІГІЄНІЧНОЇ ОЦІНКИ РОЗКЛАДІВ УРОКІВ
В 5-11 КЛАСАХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

УСТАНОВА-РОЗРОБНИК

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ГІГІЄНИ ТА
МЕДИЧНОЇ ЕКОЛОГІЇ
ім. О. М. МАРЗЄЄВА НАМН УКРАЇНИ»

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ім. А.С. МАКАРЕНКА

УКРМЕДПАТЕНТИНФОРМ
МОЗ УКРАЇНИ

А В Т О Р И:

к.мед.н. ГОЗАК С. В.
к.б.н. ШУМАК О.В.
д.мед.н., професор
КАЛИНИЧЕНКО І.О.
к.мед.н. ЄЛІЗАРОВА О.Т.
к.мед.н. ПАРАЦ А.М.
РУДНИЦЬКА О.П.
ФІЛОНЕНКО О.О.

м. Київ

Суть впровадження: гігієнічна оцінка та раціоналізація розподілу навчального навантаження і складання розкладів уроків за допомогою рангових шкал важкості навчальних предметів в 5-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів.

Раціональна та обґрунтована з педагогічних та медико-біологічних позицій організація навчального процесу є провідним та пріоритетним завданням загальноосвітніх навчальних закладів.

Рангові шкали важкості навчальних предметів пропонуються для впровадження в практику роботи спеціалістів державної санітарно-епідеміологічної служби, керівництва та медичного персоналу загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ).

Рангові шкали для оцінки важкості предметів є зручним інструментом планування навчально-виховного процесу з метою об'єктивної оцінки розподілу навчального навантаження для учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Необхідність розробки та впровадження нових рангових шкал важкості навчальних предметів зумовлена суттєвими змінами в системі шкільної освіти: збільшенням кількості уроків на тиждень та переліку навчальних дисциплін, а також вимогами ДСанПіН 5.5.2.008-01 щодо складання розкладу уроків.

Отримані за допомогою анкетного опитування нові дані дозволяють зробити оцінку важкості навчальних предметів, які вивчаються у сучасній середній та старшій школі (відповідно до вимог Постанови від 23 листопада 2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти»).

Для визначення ступеня важкості предметів для учнів 5-11-х класів ЗНЗ проведена інтегральна оцінка характеристик 22-х навчальних дисциплін. Всього проаналізовано 935 анкет, отриманих від учнів 5-11-х класів. Проведено рейтингову оцінку важкості предметів. Узагальнені результати досліджень статистично оброблені з подальшим конструюванням інтегральних оцінок і створенням зручних у використанні рангових одиниць (балів).

Проведення гігієнічної оцінки розкладів уроків за допомогою розроблених рангових шкал пропонується здійснювати наступним чином:

- 1) ступінь важкості кожного предмета оцінюється у балах згідно з табл. 1;
- 2) оцінюється розподіл навчального навантаження протягом дня (предмети з високим ступенем важкості повинні викладатись на 2-3 уроках; предмети, які вимагають значних затрат часу для виконання домашніх завдань, не повинні групуватись в один день);
- 3) підраховується сума балів важкості навчальних предметів за кожний день тижня;
- 4) оцінюється відповідність розподілу навчального навантаження характеру фізіологічних змін розумової працездатності учнів протягом навчального тижня (найвищий рівень сумарної важкості повинен припадати на вівторок та середу (або вівторок та четвер), найнижчий – на понеділок та п'ятницю);
- 5) формулюються висновки та рекомендації.

Для комплексної гігієнічної оцінки розкладів уроків доцільно розраховувати інтегральний показник оцінки навчального навантаження (інформ. лист/ДУ ІГМЕ, № 72-2010).

Таблиця 1

**Рангова шкала важкості шкільних предметів для учнів 5-11 класів
загальноосвітніх навчальних закладів**

Навчальні предмети	Класи						
	5	6	7	8	9	10	11
Укр. мова	6	7	7	8	6	7	7
Укр. література	6	6	6	6	6	6	6
Рос. мова	6	6	6	6	5		
Іноз. мова	10	9	8	8	8	8	8
Світова література	7	7	7	7	7	7	7
Історія України	7	7	7	7	7	7	7
Всесвітня історія		6	6	6	6	6	6
Правознавство					6	6	
Музика	2	2	2	2			
Образотворче мистецтво	3	3	3				
Математика	8	10					
Алгебра			10	10	10	10	10
Геометрія			10	10	10	10	10
Природознавство	5						
Біологія		8	8	8	8	8	8
Географія		7	7	7	7	7	
Фізика			9	9	9	9	9
Хімія			9	9	9	9	9
Трудове навчання	2	2	2	2	1	1	1
Інформатика	4	4	4	4	4	4	4
Основи здоров'я	3	3	3	2	1		
Фізичне виховання	1	1	1	1	1	1	1

За додатковою інформацією звертатись до авторів розробки: Гозак С. В., Шумак О.В., Єлізарової О.Т., Парац А.М., Рудницької О.П., Філоненко О.О. (02094, м. Київ, вул. Попудренка, 50, тел. (044) 559-14-90, e-mail: school_health@meta.ua).